

B O G A N M E L D E L S E R

A. C. Pigou: Employment and Equilibrium. A Theoretical Discussion. Second (revised) edition. Macmillan. London 1949. 283 sider. Pris: 18 sh.

I denne anden, reviderede udgave af »Employment and Equilibrium« har prof. Pigou søgt at ta hensyn til den kritik, der blev rettet mod bogens 1. udgave (fra 1941). Gennemgående er der dog ikke tale om større forandringer. Efter hans egen mening er bogen stadig mangelfuld på adskillige punkter, hvad han med ædel resignation tilskriver »the gathering stupidity of age«.

»Employment and Equilibrium« må opfattes som Pigou's svar til Keynes, hvem han yder sin tribut i forordet som en sand pionér, der har gjort den økonomiske videnskab store tjenester »by asking important questions«, og den indeholder adskillig polemik mod Keynes' »General Theory«, som den deler emne med; den behandler »a set of interrelated problems which bear on the behaviour, not of particular parts of economic systems, but of economic systems as wholes« — problemer, som blev bragt i forgrunden med Keynes' bog.

I Part I definerer prof. Pigou meget grundigt de makroøkonomiske begreber, som han kommer til at operere med: beskæftigelse, arbejdsløshed, real- og pengeindkomst, pengemængde og omløbshastighed o. s. v. Han godtager udtrykkeligt de Keynes'ske definitioner på opsparing og investering og forkaster Robertson's definitioner, som efter hans opfattelse kun er et andet navn på det forhold, at indkomsten har ændret sig fra den ene »dag« til den anden.

Part II diskuterer først ligevægtsbegrebet. Hans ligevægtsbegreb er en ligevægt mellem de mængder, sælgerne ønsker at sælge (til den rådende pris), og de mængder, køberne ønsker at købe — mængderne her opfattet

ikke som absolutte mængder (market equilibrium), men som »rates per unit of time« (flow equilibrium); en sådan ligevægt kan strengt taget kun eksistere i den klassiske stationære tilstand, hvor nettoinvesteringen er nul (long-period flow equilibrium), men han opererer også med en pseudo-flow-equilibrium, hvor betingelserne for langtidsligevægten postuleres at være tilstede bortset fra, at nettoinvesteringen er positiv og konstant; når man kan tillade sig at operere med en sådan short-period flow equilibrium — det samme, som Keynes gjorde — beror det på, at nettoinvesteringen i det korte løb betyder så lidt i forhold til realkapitalbestanden, at denne kan betragtes som konstant og samtidig have en positiv væksthastighed. — Langtidsligevægten fremtræder naturligvis som et specielt tilfælde av short-period-ligevægten og blir behandlet som sådant i bogen.

Dernæst blir man præsenteret for de relevante variable og funktioner, og Pigou definerer de 4 typer av bankpolitik, som han opererer med alternativt: en »normal banking policy«, hvor centralbanken lader pengemængden stige eller falde når renten stiger eller falder; en bankpolitik, der tilsigter at holde den samlede pengeindkomst (MV) konstant; en bankpolitik, der holder konsumgodeprisenivået, og en, der holder renten konstant. Han gør udtrykkelig opmærksom på, at man ikke på forhånd kan gå ud fra, at centralbanken altid er i stand til at gennemføre det bankpolitiske mål, den har sat sig, f. eks. at holde MV fast.

Han stiller nu sit system op — enkelthederne skal ikke omtales her — og efter elimination av en række variable ender han med et reduceret system i de 4 variable: beskæftigelsen i konsumgodeproduktionen (x) og i investeringsproduktionen (y), renten (r), og

B O G A N M E L D E L S E R

A. C. Pigou: Employment and Equilibrium. A Theoretical Discussion. Second (revised) edition. Macmillan. London 1949. 283 sider. Pris: 18 sh.

I denne anden, reviderede udgave af »Employment and Equilibrium« har prof. Pigou søgt at ta hensyn til den kritik, der blev rettet mod bogens 1. udgave (fra 1941). Gennemgående er der dog ikke tale om større forandringer. Efter hans egen mening er bogen stadig mangelfuld på adskillige punkter, hvad han med ædel resignation tilskriver »the gathering stupidity of age«.

»Employment and Equilibrium« må opfattes som Pigou's svar til Keynes, hvem han yder sin tribut i forordet som en sand pionér, der har gjort den økonomiske videnskab store tjenester »by asking important questions«, og den indeholder adskillig polemik mod Keynes' »General Theory«, som den deler emne med; den behandler »a set of interrelated problems which bear on the behaviour, not of particular parts of economic systems, but of economic systems as wholes« — problemer, som blev bragt i forgrunden med Keynes' bog.

I Part I definerer prof. Pigou meget grundigt de makroøkonomiske begreber, som han kommer til at operere med: beskæftigelse, arbejdsløshed, real- og pengeindkomst, pengemængde og omløbshastighed o. s. v. Han godtager udtrykkeligt de Keynes'ske definitioner på opsparing og investering og forkaster Robertson's definitioner, som efter hans opfattelse kun er et andet navn på det forhold, at indkomsten har ændret sig fra den ene »dag« til den anden.

Part II diskuterer først ligevægtsbegrebet. Hans ligevægtsbegreb er en ligevægt mellem de mængder, sælgerne ønsker at sælge (til den rådende pris), og de mængder, køberne ønsker at købe — mængderne her opfattet

ikke som absolutte mængder (market equilibrium), men som »rates per unit of time« (flow equilibrium); en sådan ligevægt kan strengt taget kun eksistere i den klassiske stationære tilstand, hvor nettoinvesteringen er nul (long-period flow equilibrium), men han opererer også med en pseudo-flow-equilibrium, hvor betingelserne for langtidsligevægten postuleres at være tilstede bortset fra, at nettoinvesteringen er positiv og konstant; når man kan tillade sig at operere med en sådan short-period flow equilibrium — det samme, som Keynes gjorde — beror det på, at nettoinvesteringen i det korte løb betyder så lidt i forhold til realkapitalbestanden, at denne kan betragtes som konstant og samtidig have en positiv væksthastighed. — Langtidsligevægten fremtræder naturligvis som et specielt tilfælde av short-period-ligevægten og blir behandlet som sådant i bogen.

Dernæst blir man præsenteret for de relevante variable og funktioner, og Pigou definerer de 4 typer av bankpolitik, som han opererer med alternativt: en »normal banking policy«, hvor centralbanken lader pengemængden stige eller falde når renten stiger eller falder; en bankpolitik, der tilsigter at holde den samlede pengeindkomst (MV) konstant; en bankpolitik, der holder konsumgodeprisen på et fast niveau, og en, der holder renten konstant. Han gør udtrykkelig opmærksom på, at man ikke på forhånd kan gå ud fra, at centralbanken altid er i stand til at gennemføre det bankpolitiske mål, den har sat sig, f. eks. at holde MV fast.

Han stiller nu sit system op — enkelthederne skal ikke omtales her — og efter elimination av en række variable ender han med et reduceret system i de 4 variable: beskæftigelsen i konsumgodeproduktionen (x) og i investeringsproduktionen (y), renten (r), og

pengelønsatsen (w). Hermed er systemet dog ikke determineret, da han foreløbig kun har 3 relationer. Der er mange forskellige muligheder for at finde en fjerde relation, men der er iflg. Pigou kun 2, der kan være tale om, hvis vi ønsker »to keep contact with reality«, nemlig enten

$$x + y = Q \text{ (konstant),}$$

d. v. s. at beskæftigelsen er givet »udfra«, eller

$$w = T \text{ (konstant),}$$

d. v. s. at pengelønnen kan betragtes som givet (fastsat af staten eller ved kollektive lønoverenskomster). Gælder den første av disse to ligninger — de kan naturligvis ikke begge gælde samtidig indenfor denne model — er ikke blot x og y , men også r bestemt indenfor modellen uafhængigt av pengelønnens højde (w); gælder derimod den anden, vil alle variable afhænge av parameteren T , og Pigou fastslår, at det i dette tilfælde er »no more correct to say that w determines ($x + y$) through r than it is to say that w determines r through ($x + y$); ingen av delene har nogen mening, siden der er tale om et simultant ligningssystem, hvor alt afhænger av alt. (Jfr. diskussionen mellem Pigou og Kaldor i *Economic Journal* 1937–38 om, hvorvidt virkningen på beskæftigelsen av en lønforandring sker via renten eller ej).

Efter en diskussion av, hvorledes man ud fra »stability conditions« og ad anden vej kan slutte sig til fortegnene for forskellige av systemets størrelser — det er hovedsagelig på dette punkt, at den reviderede udgave avviger fra førsteudgaven — drøfter Pigou nu, hvilken av de to ovennævnte tillægsbetingelser der stemmer bedst med virkeligheden. Keynes og hans efterfølgere beskyldte klassikerne, med Marshall og Pigou som de fornemste repræsentanter, for uden videre at have godtaget relationen $x + y = Q$, d. v. s. for at have forudsat at der altid var fuld beskæftigelse; på denne måde havde de naturligvis avskåret sig helt fra at kunne gi nogen forklaring på arbejdsløsheden. Pigou bestrider imidlertid, at klassikerne og han selv har forudsat — eller blot konkluderet —

at der altid er fuld beskæftigelse, og at ligning 4 i hans system derfor må have formen $x + y = Q$. Men hvad er da »the classical view?« Det klassiske synspunkt går, siger Pigou, kun ud på, at denne ligning ville gælde, hvis det økonomiske system ikke var udsat for »disturbances« av forskellig art. I virkeligheden eksisterer der sådanne »disturbances«; navnlig er pengelønnen »sticky«, d. v. s. den fjerde ligning kommer til at hedde $w = T$. Hermed er imidlertid ikke sagt, at relationen $x + y = Q$ er helt sat ud av spillet; Pigou hævder, at monopolismen på arbejdsmarkedet kun i det korte løb får avgørende betydning; i det lange løb er $x + y = Q$ »dominant behind the scenes« som en tendens, der sætter sig igennem via T (pengelønnen). Mekanismen er den, at en »for store« arbejdsløshed før eller senere vil tvinge arbejderne til at ændre politik; forudsætningen er blot, at pengelønnen i det lange løb er fleksibel nedefter — en betingelse, der har været opfyldt i England — og at nedsættelse av pengelønnen alt andet lige øger efterspørgselen efter arbejdskraft. At denne mekanisme, der knytter beskæftigelse og arbejdskrafttilgang sammen med en »elastic string«, faktisk har virket, ser Pigou bekræftet ved, at beskæftigelsesprocenten — bortset fra cykliske bevægelser — holdt sig nogenlunde konstant i England før 1914; stigningen i arbejdsløsheden i mellemkrigstiden forklarer han ved Englands eksportvanskeligheder og arbejdernes tiltagende monopolisme. — Hele denne bevisførelse må uvilkårligt forekomme noget overfladisk og lidet overbevisende.

M. h. t. den klassiske renteteori hævder Pigou, at Keynes gjorde Marshall uret; når Marshall ikke lod indtægten optræde i opsparringsfunktionen, var det udelukkende fordi Marshall så på det lange løb, hvor beskæftigelsen og nationalindtægten kan betragtes som givne, medens Keynes' system var en korttidsmodel. Pigou anerkender iøvrigt Keynes' konsumtions- og opsparringsfunktion og udleder den ad deduktiv vej.

Herefter behandles langtidsligevægten som det specielle tilfælde, at nettoinvesteringen er nul. (Dette sidste gør ikke systemet overbestemt, for samtidig med denne ekstra betingelse kommer der en ekstra variabel ind,

nemlig realkapitalbestanden, der jo ikke længere kan betragtes som givet, men nu selv skal bestemmes i systemet). Ud fra sine forudninger om formen på de forskellige relevante funktioner påviser Pigou, at der antagelig er 2 løsninger i hans model: en high-level og en low-level stationary state, begge med fuld beskæftigelse. (Spørgsmålet om, hvordan en sådan langtidsligevægt med fuld beskæftigelse er mulig, diskuteres indgående av Pigou, men skal ikke omtales her; en udførlig behandling av dette problem findes f. eks. i Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution«).

I Part III sætter Pigou sig nu for at undersøge, hvorledes beskæftigelsen — under de forskellige typer av bankpolitik — afhænger av pengelønnen og av formen på visse av systemets funktioner. På grundlag av den model, han har opstillet, og — alternativt hermed — av et par forenklede udgaver av modellen finder han matematiske udtryk for virkningen på beskæftigelsen og for de tilhørende multipliere for beskæftigelse og pengeindkomst; han søger da at finde ud av fortegn og — såvidt muligt — omtrentlige numeriske værdier for disse udtryk. Beregningerne findes i et imponerende appendix. Fremgangsmåden er imidlertid komparativ-statisk: man sammenligner forskellige ligevægtssituationer, der er karakteriseret ved forskellige værdier av lønnen og andre parametre. Noget ganske andet er, hvad der sker *under overgangen* fra een sådan korttidsligevægt til en anden, og hvorvidt en forandring i f. eks. lønnen overhovedet fører hen til den nye ligevægt, eller om den giver anledning til en kumulativ proces. Een ting er at sammenligne 2 ligevægtstilstande med forskelligt lønnivå, en anden ting er at undersøge virkningerne av en lønforandring i en oprindelig ligevægtstilstand. Om disse dynamiske problemer handler bogens Part IV, der konkluderer i, at den komparativ-statistiske teknik, der blev benyttet i Part III til at beregne multipliere, må anvendes med stor forsigtighed; kun hvis den oprindelige forandring ikke anfægter den forudsætning, at de til enhver tid gældende priser (og renten) forventes at forblive gældende, kan man vente stabilitet, således at den statistiske metode giver slut-

resultatet av den proces, der blir sat i gang.

»Employment and Equilibrium« er ikke nogen let bog at læse. Som altid er det en fornøjelse at læse Pigou's — såvidt en udlænding kan bedømme det — elegante og formfuldendte fremstillingsmåde, men hans særprægede betragtningsmåder, der ofte kan virke noget knudrede, gør bogen til tung kost. Væsentligt og uvæsentligt er blandet sammen på en måde, som ikke lader hovedpunkterne træde tilstrækkeligt klart frem. Vigtigere er det, at bogen virker som et udpræget stykke skrivebordsfilosofi. Man savner i høj grad forsøg på empirisk verifikation; navnlig prof. Pigou's omfattende matematiske multipliereberegninger virker noget sterile i betragtning af, at de funktioner, han opererer med, tildels svæver frit i luften. — Bortset fra disse indvendinger er »Employment and Equilibrium« en bog, man ikke kommer uden om. Den, der har læst Keynes, bør også læse Pigou. Og så bør man for resten både før og efter læse Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution« for at få klaret begreberne, hvad der kan være tiltrængt efter læsningen av både »General Theory« og »Employment and Equilibrium«. Store mænd er som bekendt ikke altid deres egne bedste fortolkere.

Sven Danø.

Eli F. Heckscher. Studium och undervisning i ekonomisk historia. C. W. K. Gleerups förlag, Lund 1951. 78 sider. Pris 3,50 sv. kr.

I dette lille skrift, der er udgivet af Sveriges yngre läroverkslärarens förening som led i en serie småskrifter om undervisningsproblemer ved de svenske skoler, giver Heckscher i det væsentlige et resumé af sin tidligere behandling af emnet rundt om i sine bøger og artikler. Da skriftet vel i første række henvender sig til læsere, hvem især økonomiske tankegange ligger fjernt, er der lagt særlig vægt på at præcisere, hvorved økonomisk historie adskiller sig fra andre former for historieskrivning.

Der fremdrages herunder en række udmærkede eksempler på det økonomiske indhold i belysningens, transportens og andre områders historie. Det præciseres videre, at økonomisk historie ikke er identisk med den økonomiske